

Kartografen uit de familie Van Suchtelen in de achttiende eeuw

door ir. N. van Suchtelen, tot 1983 werkzaam bij de Stichting voor Plantenveredeling te Wageningen.

De toevallige kennismaking met het proefschrift van mevrouw Donkersloot-de Vrij bracht mij op het spoor van een kaart van de stad Grave en omgeving, getekend door Cornelis van Suchtelen in 1749. Bij verdere nasporingen kwamen nog meer kaarten aan het licht, niet alleen van Cornelis, maar ook van Rochus, Jan Peter en Jacob Hendrik van Suchtelen. Alle kaarten waren gemaakt in de tweede helft van de achttiende eeuw. Aan de kaarten van Cornelis, Rochus en Jan Peter lag duidelijk een militair doel ten grondslag. Cornelis woonde en werkte in het vestingstadje Grave aan de Maas en maakte opmetingen van de verdedigingswerken aldaar. Rochus werkte Zeeuws- en Staats-Vlaanderen en zijn werk had o.a. betrekking op de mogelijkheden tot inundatie van het gebied. Jacob Hendrik daarentegen maakte topografische kaarten en kaarten die van belang waren voor bijvoorbeeld een boedelbeschrijving of aanleg van een weg.

Een landmeter is iemand met een vertrouwensfunctie. Om te worden toegelaten tot dit beroep moest een examen worden afgelegd, waarna men werd „geadmitteerd“. Kaarten signeerde men in de regel met naam en de toevoeging „Geadm. Landm.“ Bij de Van Suchtelenkaarten is dat echter nimmer het geval. Voor Cornelis, Rochus en Jan Peter was dat niet nodig omdat militairen een opleiding tot landmeter konden krijgen en dan ten behoeve van hun militaire opdrachtgevers het werk mochten uitvoeren. Ook Jacob Hendrik was vermoedelijk geen „geadmitteerd“ landmeter. Dat hij toch het vak verstond, blijkt uit het Resolutieboek van de Staten van het Kwartier Nijmegen, reces van 27 mei 1763 (opdracht tot het maken van kaart 19):

...ingevolge Quartiers Resolutie en auctorisatie de dato 30 April dezès jaars 1763, niet alleen de landmeeters F. Beyerinck en J. H. van Suchtelen hadden ge-employeerd...

In de archieven bevinden zich veel ongesigioneerde kaarten, waarvan er zeker nog enkele door een Van Suchtelen zullen zijn gemaakt. Kaarten werden in opdracht vervaardigd en met een rapport naar de opdrachtgevers gestuurd. Uit het bijschrift op enkele kaarten blijkt dat duidelijk. Helaas zijn in de archieven de kaarten los van de bijbehorende stukken bewaard en is het verband nauwelijks meer terug te vinden.

Een twintigtal hier genoemde kaarten is met zekerheid door de Van Suchtelens gemaakt. Bij de brand in het Rijksarchief van Zeeland te Middelburg in 1940 zijn vrijwel alle oude kaarten verloren gegaan. Volgens de inventaris moeten daar ook kaarten van Rochus bij zijn geweest. Van enkele van deze kaarten was nog een kopie in een archief elders. Volledigheidshalve zijn die hier ver-

meld. Kopieën gemaakt door Van Suchtelen en kopieën naar Van Suchtelen zijn niet opgenomen.

De kaarten zijn veelal aanwezig met de originele handschriften. Slechts kaart 4 is als gravure gedrukt. Kaart 2 is tevens opgenomen in Hattinga's Atlas van Staats-Brabant onder de titel Plan van de Stad Grave en Omleggende Landen. In de atlas is de kaart niet gesigioneerd, het origineel wel. Op de kaarten komen als schaal Rijnlandse, Gelderse, Bruggelse en Gentse roeden voor, terwijl één kaart als maat „uuren gaans“ opgeeft.

De kaartmakers

Cornelis van Suchtelen werd geboren te De Bilt op 21 juni 1712 en overleed op 14 oktober 1768 te Breda. Zijn vader was militair en ook hij koos dit beroep. In 1741 werd hij extraordinaris ingenieur, in 1763 majoor-ingenieur en tenslotte grootmajoor van Sluis. Hij huwde in 1745 met *Theodora Emilia van Cattenburch*. Het jonge paar woonde eerst in het vestingstadje Grave aan de Maas.

Rochus van Suchtelen was een broer van Cornelis; hij werd geboren op 21 juli 1717 te Utrecht en overleed ongetrouwd te Bergen op Zoom op 16 december 1787. Ook hij koos een militaire loopbaan en werd eveneens in 1741 extraordinaris ingenieur, kapitein-ingenieur in 1764, luitenant-kolonel in 1775 en grootmajoor van Sluis in datzelfde jaar. Daarna werd hij nog benoemd tot directeur der fortificatiën in Staats-Vlaanderen. Het is dus zeer wel mogelijk, dat in de Belgische archieven werk van hem is te vinden.

Jan Peter van Suchtelen werd geboren op 2 augustus 1751 te Grave als zoon van de reeds genoemde Cornelis en Theodora. Hij overleed te Kopenhagen op 18 januari 1836. Hij huwde in 1779 met *Amarenta Wilhelmina Harting*. Hij studeerde in Groningen. Op 14-jarige leeftijd hield hij daar, in het Latijn, een voordracht „Oratio de Christi doctrinae praestantia“ (de voortreffelijkheid van de leer van Christus). De studie beviel hem uiteindelijk toch niet en eenmaal thuis bleek ook hij er meer voor te voelen beroepsmilitair te worden.

Het eerste deel van zijn opleiding kreeg hij van zijn vader. In 1768 was ook hij extraordinaris ingenieur. In 1783 trad hij in Russische dienst en maakte daar een interessante carrière. Als militair, als waterstaatsman en als diplomaat verwierf hij bekendheid. Onder zijn leiding werd in 1786 begonnen met de aanleg van het Catharinakanaal. Dit 17 kilometer lange kanaal moest de verbinding vormen tussen de Barentszee en de Wolga en zo een noord-zuid scheepvaart mogelijk maken. Er is lang gewerkt, maar een succes werd het nimmer, omdat het voortdurend verzandde. Het Catharinakanaal is nu opgenomen in een groot stuwmeer in het gebied van de Oeral ten noorden van de stad Perm.